

รูปแบบการดำเนินชีวิตตามหลักขรรวาวาธรรมของผู้เข้ารับการอบรม

ค่ายลูกเสือ จังหวัดปราจีนบุรี

The Model Of Daily Life Of The Virtue Of Lay Person Practice for Boy

Scouts In Prachinburi Province

ร้อยตรีชูชาติ ช่างเก็บ¹, กำธร เพี้ยเอี้ย², และกฤตสุชิน พลเสน³

(Received : July 6, 2019 ; Revised : August 14, 2019 ; Accepted : September 23, 2019)

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1. เพื่อศึกษาการดำเนินชีวิตตามหลักขรรวาวาธรรม 2. เพื่อศึกษา รูปแบบการดำเนินชีวิตตามหลักขรรวาวาธรรมของผู้เข้ารับการอบรมค่ายลูกเสือ จังหวัดปราจีนบุรี และ 3. เพื่อ วิเคราะห์รูปแบบการดำเนินชีวิตตามหลักขรรวาวาธรรมของผู้เข้ารับการอบรมค่ายลูกเสือ จังหวัดปราจีนบุรี ระเบียบวิธี วิจัยที่ใช้ได้แก่ วิจัยเชิงคุณภาพ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยค้นคว้าจาก แหล่งข้อมูลคือ ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Sources) และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Sources) จะเน้นรูปแบบการ ดำเนินชีวิตตามหลักขรรวาวาธรรมของผู้เข้ารับการอบรมค่ายลูกเสือ จังหวัดปราจีนบุรี เพื่อให้สอดคล้องกับหัวข้อเรื่องที่ จะศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า

1. รูปแบบการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธศาสนาสามารถนำมาปรับใช้กับชีวิตประจำวัน เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ ดีขึ้นได้ โดยการนำหลักคำสอนทางพุทธศาสนาเป็นหลักในการดำเนินชีวิต การนำหลักคำสอนมาปฏิบัติในชีวิต ไม่ จำเป็นต้องเป็นคำสอนที่เข้าใจยากหรือซับซ้อนเกินไป ยกตัวอย่างเช่นการทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว การถือศีล 5 หรือการ เชื่อในกฎแห่งกรรม ในที่นี้ยกตัวอย่างของการนำหัวใจคำสอนของพระพุทธเจ้าเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต คือละ ความชั่ว ทำความดี ทำจิตใจให้บริสุทธิ์

2. การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมแบบบูรณาการหลักขรรวาวาธรรมกับกระบวนการอบรมลูกเสือ-เนตร นารีสามัญของนักเรียนชั้นประถมศึกษาในค่ายจังหวัดปราจีนบุรี ที่ทำให้เกิดประสิทธิผลในการพัฒนาความสามารถ ด้านขรรวาวาธรรมตามหลักพระพุทธศาสนา รูปแบบกิจกรรมที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วยกิจกรรมที่หลากหลายและมี คุณภาพพบว่า รูปแบบกิจกรรมที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วยกิจกรรมย่อย 24 กิจกรรม เริ่มตั้งแต่กิจกรรมปฐมนิเทศ คำ ปฏิญาณ และกฎของลูกเสือการฝึกระเบียบแถวการช่วยเหลือผู้อื่นเน้นการบูรณาการเพื่อช่วยให้เยาวชนซึ่งเป็นลูกเสือ โดย 1) มีคุณธรรมคุณลักษณะตามคำปฏิญาณและกฎลูกเสือ 2) มีความสามารถที่จะพึ่งและพัฒนาตนเองและ ช่วยเหลือผู้อื่นและ 3) มีความสามารถเฉพาะตัวตามความถนัดและความสนใจ การอบรมลูกเสือ-เนตรนารีสามัญเป็น กิจกรรมที่ให้ความรู้เสริมสร้างเจตคติที่ดีและเพิ่มทักษะในการดำรงชีวิตให้กับลูกเสือ-เนตรนารีซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด ของกรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ ที่ว่าการฝึกอบรมตามวิธีการของลูกเสือนั้นจะพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เป็น พลเมืองดีของชาติในอนาคต

คำสำคัญ : การดำเนินชีวิต, หลักขรรวาวาธรรม, ค่ายลูกเสือ

¹นักศึกษานิพนธ์โทหลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย

²อาจารย์ประจำสาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย

³อาจารย์ประจำสาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย

Abstract

The objectives of this thesis paper were as follows : 1) to study living a life according to Gharavasa Dhamma, 2) to study a guideline of living a life according to Gharavasa Dhamma of training participants at Boy Scout Camp in Prachinburi province, and 3) to analyze the guideline of living a life according to Gharavasa Dhamma of training participants at Boy Scout Camp at Prachinburi province. The data of this documentary research were collected from primary source and secondary source focusing on living a life according to Gharavasa Dhamma of training participants at Boy Scout Camp in Prachinburi province.

The results of research were found as follows :

1. A model of living a life according to Buddhist principle was to apply it in daily life or living a life based on Buddhist principle. The Buddhist principle in practice should not be complicate. The fundamental teachings, such as to do good, receive good, to do evil, receive evil, the Five Precepts, and principle of Kamma, should be applied in daily life practice. The guideline of living is to avoid evil, to do good, and to purify the mind.

2. The model of activity integrated with the principles of Gharavasa Dhamma consisted of 24 sub-activities starting from orientation, followed by making a vow, scout regulations, lining up, and giving assistances to others with a focus on 1) having virtues and characteristics according to the vow and regulations of scout, 2) having potential to develop and assist oneself and others, 3) having individual ability based on one's skills and interests.

Keywords : The Model Of Daily Life, The Virtue Of Lay Person Practice, Boy Scouts Camp

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กระบวนการลูกเสือ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมสนับสนุนให้คนเป็นคนดี มีพลานามัยสมบูรณ์แข็งแรง รู้แพ้ รู้ชนะ รู้อภัย เสียสละ อดทน มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ฯลฯ และยึดหลัก “ลูกเสือเป็นมิตรกับทุกคนทั่วโลก” การอบรมบ่มนิสัยลูกเสือให้เป็นพลเมืองดีตามจารีตประเพณีบ้านเมืองและอุดมคติ ซึ่งกำหนดวัตถุประสงค์ไว้ 5 ประการ คือ ให้มีนิสัยในการสังเกต จดจำ เชื่อฟัง และพึ่งตนเอง ให้ซื่อสัตย์สุจริต มีระเบียบวินัยและเห็นอกเห็นใจผู้อื่นให้รู้จักบำเพ็ญตนเพื่อสาธารณสุขประโยชน์ ให้รู้จักทำการฝีมือ และให้มีการพัฒนาทางกาย จิตใจ และศีลธรรม ทั้งนี้โดยไม่เกี่ยวข้องลัทธิการเมืองใดๆ หลักการกว้างๆ ของกระบวนการลูกเสื่อดังกล่าว บัญญัติขึ้นตามพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งหลักการหรือวัตถุประสงค์แต่ละข้อได้นำเอาหลักธรรมมาประยุกต์ปรุงแต่งเพื่อเป็นแนวทางในการอบรมฝึกฝนโดยมุ่งเน้นเรื่องคุณธรรมและจริยธรรม โดยกฎลูกเสือ 10 ข้อ เปรียบคล้ายกับศีลคือเป็นข้อปฏิบัติที่ลูกเสือทุกคนจะต้องยึดถือปฏิบัติตามโดยเคร่งครัดแล้วย่อมจะมีคุณธรรมและจริยธรรม ดำรงชีวิตอยู่อย่างสันติสุข เพราะสิ่งที่ประพฤติปฏิบัตินั้นเป็นเรื่องของการประพฤติดีประพฤติชอบ นอกจากกฎของลูกเสือและคำปฏิญาณของลูกเสือว่าจะปฏิบัติตาม 3 ประการ คือ จะจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ จะช่วยเหลือผู้อื่นทุกเมื่อและจะปฏิบัติตามกฎของลูกเสือ กิจกรรมลูกเสือสามารถช่วยส่งเสริมสนับสนุนและปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีในเรื่องคุณธรรมและจริยธรรมให้ลูกหลานไทยได้มากถ้าการสอนวิชาลูกเสือเนตรนารีในโรงเรียน ดำเนินการโดยยึดหลักการและวิธีของลูกเสืออย่างมีสติและมุ่งหวังพัฒนาร่างกายและจิตใจอย่างแท้จริง (สมหมาย วงศ์วิทยากุล, 2544 : 10)

ในขณะที่เดียวกันพระพุทธศาสนาสอนให้มนุษย์ทุกคนเป็นคนดี เพราะคนดีย่อมเป็นที่ปรารถนาที่ต้องการในที่ทุกหนทุกแห่งในทุกกิจการและในทุกยุคทุกสมัยคนดีทำให้ครอบครัวเจริญโรงเรียนเจริญชุมชนเจริญสังคมและประเทศชาติเจริญและมีความสุขคุณธรรมคือ คุณสมบัติและสัญลักษณ์ของคนดีเป็นหลักถือปฏิบัติในการดำเนินชีวิตของสัตบุรุษคือ คนดีหรือคนในอุดมคตินั้นเอง ในสังคมชาวพุทธคนมีคุณธรรมย่อมเป็นผู้ควรค่าแก่ความรักเกียรติศักดิ์ศรีและการยกย่องสรรเสริญจากผู้อื่น ดังนั้น การพัฒนาเยาวชนให้เป็นผู้นำด้วยหลักคุณธรรมทางพระพุทธศาสนาจึงมีความสำคัญและจำเป็นต่อมนุษย์ตามหลักทวารวาสธรรม 4 ที่ว่าสัจจะ คือ ความจริงสิ่งประเสริฐเกิดชื่อเสียงและศรัทธา ทมะ คือ เกิดการข่มบ่มนิสัยจิตใจให้ปัญญา ขันติ คือ ความอดทนขยันหมั่นเพียรต่อหน้าที่ย่อมมีทรัพย์ จาคะ คือ ช่วยให้อริจาคามากบุญมีผู้มิตรไมตรีไว้ได้ในการอบรมให้แก่เด็กและเยาวชนเพื่อหล่อหลอมให้เป็นเยาวชนที่ดีเป็นพลเมืองที่มีคุณค่าและเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติการพัฒนาประเทศในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) กำหนดขึ้นบนพื้นฐานการเสริมสร้างทุนของประเทศโดยยึดคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา

จะอย่างไรก็ตาม ในเมื่อภูของลูกเสือที่ปรากฏ ก็ได้มาจากหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งผู้วิจัยต้องการที่จะศึกษาถึงรูปแบบการดำเนินชีวิตของผู้เข้าอบรมในค่ายลูกเสือในจังหวัดปราจีนบุรี ที่ผู้เข้ารับการอบรมเหล่านั้นมีตั้งแต่เยาวชนเป็นต้นไป ที่ควรได้รับการปลูกฝังด้วยหลักธรรมทวารวาสธรรม 4 ได้มีการพัฒนาคุณภาพตนให้มีความรู้ทักษะความสามารถทั้งจิตใจร่างกายซึ่งจะนำไปสู่ความเป็นผู้นำมีการคิดวิเคราะห์อย่าง “มีเหตุผล” รอบคอบทุกมิติอย่างสมดุลเพียบพร้อมทั้งด้าน “คุณธรรม” และ “ความรู้” ด้วยจิตสำนึกรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและสามารถตัดสินใจในการดำเนินชีวิตอย่างมีจริยธรรม ซื่อสัตย์ สุจริต อดทน ขยันหมั่นเพียรอันจะเป็น “ภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี” ให้คนพร้อมเผชิญต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรีและมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมอยู่ในครอบครัวที่อบอุ่นและสังคมที่สงบสันติสุขมีเสถียรภาพและเป็นธรรมในการดำรงชีวิตและการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนนำไปสู่สังคมที่ร่มเย็นเป็นสุขจึงทำให้การดำเนินชีวิตมีความสุขการดำรงชีวิตของมนุษย์ในสังคมให้มีความสุขควรต้องยึดหลักพุทธธรรมสำหรับการครองชีวิตของคฤหัสถ์ที่เรียกว่า หลักทวารวาสธรรม 4 ได้แก่ สัจจะ ทมะ ขันติ และจาคะในการพัฒนาเยาวชนมีอยู่ 3 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านคุณวุฒิคือให้มีความรู้ 2. ด้านคุณภาพคือ ให้มีความสามารถ 3. ด้านคุณธรรมคือให้มีความดีประจำใจ

ดังนั้น ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาเรื่อง “รูปแบบการดำเนินชีวิตตามหลักทวารวาสธรรมของผู้เข้ารับการอบรมค่ายลูกเสือ จังหวัดปราจีนบุรี” เพื่อที่จะศึกษาถึงรูปแบบการดำเนินชีวิตของลูกเสือตามหลักทวารวาสธรรม 4 ซึ่งมีความจำเป็นมากโดยเฉพาะผู้เข้ารับการอบรมที่เป็นลูกเสือซึ่งเป็นผู้นำที่ควรได้รับการปลูกฝังด้วยหลักธรรมทวารวาสธรรม 4 ซึ่งเน้นความมีคุณธรรมทั้ง ด้านความมีสัจจะ ความมีทมะ ความมีขันติ และมีจาคะให้เกิดขึ้น เพื่อให้เกิดประโยชน์ทางด้านการพัฒนาคุณธรรมศีลธรรมจริยธรรมตามหลักทวารวาสธรรม 4 สำหรับไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตให้เกิดผลเป็นรูปธรรมเพื่อสืบทอดวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของประเทศไทยต่อไป

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อศึกษาการดำเนินชีวิตตามหลักทวารวาสธรรม
2. เพื่อศึกษารูปแบบการดำเนินชีวิตตามหลักทวารวาสธรรมของผู้เข้ารับการอบรมค่ายลูกเสือ จังหวัดปราจีนบุรี
3. เพื่อวิเคราะห์รูปแบบการดำเนินชีวิตตามหลักทวารวาสธรรมของผู้เข้ารับการอบรมค่ายลูกเสือ จังหวัดปราจีนบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยค้นคว้าจากแหล่งข้อมูล คือ

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Sources) คือ พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. 2539 (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Sources) ได้แก่ งานเขียนทางวิชาการทางพระพุทธศาสนาและนักวิชาการสาขาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนสารานุกรมต่างๆที่เกี่ยวข้อง และมีข้อมูลจากเว็บไซต์ต่างๆ รวมทั้งอรรถกถา (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2525) และฎีกาต่างๆ อันเป็นคัมภีร์สำคัญทางพระพุทธศาสนาเถรวาท

อนึ่ง จะเน้นรูปแบบการดำเนินชีวิตตามหลักฆราวาสธรรมของผู้เข้ารับการอบรมค่ายลูกเสือ จังหวัดปราจีนบุรีเพื่อให้สอดคล้องกับหัวข้อเรื่องที่จะศึกษา

ขั้นรวบรวมข้อมูล

1. สืบหาข้อมูลจากเอกสารปฐมภูมิ คือ คัมภีร์พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. 2539

2. รวบรวมข้อมูลจากเอกสารทุติยภูมิ คือ อรรถกถา ตำรา หนังสือ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ เอกสาร วารสาร บทความ และงานเขียนที่เกี่ยวข้องพร้อมทั้งคัมภีร์อื่นๆ ทางพระพุทธศาสนา

ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำข้อมูลที่ได้จากขั้นรวบรวมข้อมูล มาทำการแยกแยะ จัดประเภทตามความเหมาะสมแก่นิเวศแต่ละบท
2. ศึกษาข้อมูลที่ได้จากข้อที่ 1 มาทำการวิเคราะห์ อธิบาย ตีความ ให้ความหมายตามความเหมาะสมของนิเวศ และนำข้อมูลที่ได้มาจัดหมวดหมู่ตามบทต่างๆ

3. นำข้อมูลที่ได้จากข้อที่ 2 เขียนลงในแต่ละบทตามความสอดคล้อง และเหมาะสมแก่นิเวศที่ได้รับไว้ตามวัตถุประสงค์

ขั้นนำเสนอผลงานการศึกษา

ในการศึกษารูปแบบการดำเนินชีวิตตามหลักฆราวาสธรรมของผู้เข้ารับการอบรมค่ายลูกเสือ จังหวัดปราจีนบุรี ผู้ศึกษาจะนำเสนอผลการศึกษาลำดับขั้นตอน ตั้งแต่ บทที่ 1 ถึงบทที่ 5 ด้วยวิธีการบรรยายเชิงเหตุผลตามวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ตามความเหมาะสมแก่นิเวศสาระในบทต่างๆ ตามลำดับ

ผลการวิจัย

รูปแบบการดำเนินชีวิต หมายถึง วิธีการดำเนินชีวิตของบุคคล โดยที่ลักษณะของพฤติกรรมต่างๆจะเป็นตัวบ่งบอกถึงรูปแบบการดำเนินชีวิต แต่ละแบบพฤติกรรมในการเข้าสังคมในการบริโภค ในการหาความบันเทิง การพักผ่อน หย่อนใจใช้เวลาว่าง และการแต่งตัว ล้วนเป็นส่วนประกอบของรูปแบบการดำเนินชีวิต รูปแบบการดำเนินชีวิตจะถูกดำเนินเป็นอุปนิสัย เป็นวิธีประจำที่กระทำสิ่งต่างๆ

รูปแบบการดำเนินชีวิต โดยทั่วไปแล้วจะบ่งบอกถึง ทักษะคติ ค่านิยม และ มุมมองของแต่ละบุคคล ดังนั้นรูปแบบการดำเนินชีวิตจึงมีความหมายในเชิงของอัตตาหรือตัวตน และใช้ในการสร้างสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่ประกอบกับอัตลักษณ์ของบุคคล

รูปแบบการดำเนินชีวิต (Lifestyle) คือ วิธีที่คนมีชีวิตอยู่ (How One Lives) ซึ่งหมายถึง รูปแบบซึ่งคนเราใช้ชีวิตใช้เวลาและใช้จ่ายเงิน (Engle, et al., 1999) รูปแบบการดำเนินชีวิตของคนเรานั้นมีความหลากหลายวิธีทาง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ในอดีตลักษณะเฉพาะตัวของแต่ละคน และสถานการณ์แวดล้อมที่แตกต่างกันรูปแบบการดำเนินชีวิตจะเกี่ยวข้องกับปัจจัยต่างๆ เช่น อุปนิสัย ทักษะคติ รสนิยม ค่านิยมทางศีลธรรม ฐานะทางเศรษฐกิจ และอื่นๆ

รูปแบบการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธศาสนาสามารถนำมาปรับใช้กับชีวิตประจำวัน เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นได้ โดยการนำหลักคำสอนทางพุทธศาสนาเป็นหลักในการดำเนินชีวิต การนำหลักคำสอนมาปฏิบัติในชีวิตไม่จำเป็นต้องเป็นคำสอนที่เข้าใจยากหรือซับซ้อนเกินไป ยกตัวอย่าง เช่น การทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว การถือศีล 5 หรือการเชื่อในกฎแห่งกรรม ในที่นี้ยกตัวอย่างของการนำหัวใจคำสอนของพระพุทธเจ้าเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต คือ **ละความชั่ว ทำความดี ทำจิตใจให้บริสุทธิ์** ความหมายก็คือ มนุษย์ทุกคนล้วนต้องการหลุดพ้นจากความทุกข์ ตราบใดที่จิตใจของเรายังมีความโลภ โกรธ หลงก็จะหลุดพ้นจากความทุกข์ได้ยาก ดังนั้นมนุษย์จะหลุดพ้นความทุกข์ได้ต้องมีจิตใจที่บริสุทธิ์จะมีจิตใจที่บริสุทธิ์ ก็ต้องเริ่มมาจากการทำความดีทำความดี ก็ต้องละความชั่วให้ได้เสียก่อน เปรียบเหมือนกับการล้างจาน เวลาที่เราล้างจาน ก่อนอื่นต้องเอาเศษอาหารออกก่อน ต่อมาก็ทำความสะอาดโดยใช้น้ำล้าง แล้วก็ลงน้ำยาล้างจาน สุดท้ายทำความสะอาดบริสุทธิ์ของจานใบนั้นก็ผ่องขึ้นมา

รูปแบบวัฒนธรรมตะวันออกและตะวันตกที่มีอิทธิพลต่อสังคมไทย การติดต่อกับชาวต่างชาติของคนไทยในยุคสมัยต่างๆ มีผลต่อสังคมไทยหลายด้านวัฒนธรรมตะวันออกและตะวันตกได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมไทย โดยวัฒนธรรมบางอย่างได้ถูกปรับใช้ให้เหมาะสมกับวิถีชีวิตและประเพณีดั้งเดิมของคนไทย ขณะที่วัฒนธรรมบางอย่างรับมาใช้โดยตรงด้วยวิธีการดำเนินชีวิต เช่น คนไทยสมัยก่อนนิยมกินหมากพลู รับประทานปรุงอาหารที่ใส่เครื่องแกง เครื่องเทศจากอินเดีย รับประทานปรุงอาหารแบบผัด การใช้กะทะ การใช้น้ำมันจากจีน ในด้านการแต่งกายคนไทยสมัยก่อนนุ่งโจงกระเบนแบบชาวอินเดีย

วัฒนธรรมตะวันตกที่มีอิทธิพลต่อสังคมไทยด้านวิถีการดำเนินชีวิต การรับวัฒนธรรมตะวันตกและสิ่งประดิษฐ์ต่างๆ มาใช้ทำให้วิถีการดำเนินชีวิตของคนไทยแบบเดิมเปลี่ยนแปลงไป เช่น การใช้ช้อนส้อมรับประทานอาหารแทนการใช้มือ การนั่งเก้าอี้แทนการนั่งพื้น การใช้เครื่องแต่งกายแบบตะวันตกหรือปรับจากตะวันตก การปลูกสร้างพระราชวัง อาคารบ้านเรือนแบบตะวันตกตลอดจนกีฬาของชาวตะวันตก เช่น ฟุตบอล กอล์ฟ เข้ามาเผยแพร่ เป็นต้น

แนววิถีคิดทางปรัชญาตะวันออก เป็นวิถีคิดแบบให้พึ่งพาอาศัยกันแบบ “น้ำพึ่งเรือ เสือพึ่งป่า” ตัวอย่างเช่น มองว่า ชีวิตประกอบไปด้วยกายและจิตก็จริง แต่ไม่อิสระแก่กัน แม้จะทำหน้าที่ต่างกัน ต่างอิงอาศัยกันและกันเป็นไป เช่น ตะเกียงกับน้ำมัน แบบกายป่วยจิตป่วย หรือจิตสลายกายก็สลายไปด้วย ในโลกนี้มีธรรมชาติคู่กันอยู่ เช่น มีร้อนก็มีเย็น มีผู้ชายก็มีผู้หญิง มีสุขก็มีทุกข์ มีลาภก็มีเสื่อมลาภ มียศก็มีเสื่อมยศ มีินทาก็มีสรรเสริญ มีแผ่นดินก็มีแผ่นดินฟ้า มีพระอาทิตย์ก็มีพระจันทร์ มีประจุไฟฟ้าบวกก็มีประจุไฟฟ้าลบ ธรรมชาติ 2 อย่างนี้มีพลังตรงข้ามกัน แต่ไม่ขัดแย้งกันอิงอาศัยกัน ทำสรรพสิ่งในโลกให้สมดุล ในปรัชญาเต๋า เรียกธรรมชาติคู่กันว่า หยิน-หยาง พระกับคฤหัสถ์ต่างอิงอาศัยกัน คือ พระให้ธรรมะแก่คฤหัสถ์ ขณะที่คฤหัสถ์ให้ปัจจัย 5 แก่พระ คนในตะวันออกแต่เดิมนิยมการให้พรๆ ยามมีสิ่งของไม่นิยมซื้อขายช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เช่น การลงแขกเกี่ยวข้าว มีลักษณะเผื่อแผ่แบบให้เปล่าสูง จึงไม่มีแนวคิดเรื่องลิขสิทธิ์ที่แสดงความเป็นเจ้าของในความคิดแต่เดิมา มีลักษณะความเป็นกลุ่มสูง ไม่นิยมแนวคิดปัจเจกนิยม

แนววิถีคิดวิถีเชื่อแบบตะวันออกและตะวันตก แม้ว่าคนเราทุกคนไม่ว่าจะเป็นชนชาติใด พูดภาษาใด หรืออยู่ในโลกตะวันออกหรือตะวันตกก็ตาม ทุกคนล้วนเหมือนกันในฐานะ “มนุษย์” (human being) โดยประกอบไปด้วยส่วนสำคัญ 2 ส่วน คือ ร่างกายและจิตใจ เหมือนกัน แต่กระนั้น เมื่อกล่าวโดยลักษณะเฉพาะ มนุษย์ย่อมมีความแตกต่างกันในด้านภูมิหลังทางวัฒนธรรมหรือวิถีชีวิตตลอดจนอาจมีความแตกต่างกันในด้านความคิดทางปรัชญา และความเชื่อทางศาสนา ซึ่งเป็นรากฐานแห่งวิถีชีวิตของผู้คน ผู้เขียนจะสำรวจลักษณะแห่งความเหมือนและความแตกต่างแห่งวิถีคิดทางปรัชญาและวิถีเชื่อทางศาสนาของชาวตะวันออกและชาวตะวันตก ให้ท่านผู้อ่านได้เห็นข้างล่างต่อไป

แนวการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้นั้น ขั้นแรก ต้องยึดหลัก “พึ่งตนเอง” คือ พยายามพึ่งตนเองให้ได้ก่อน ในแต่ละครอบครัวมีการบริหารจัดการอย่างพอดี ประหยัดไม่

พุ่มเฟื่อย สมาชิกในครอบครัวแต่ละคนต้องรู้จักตนเอง เช่น ข้อมูล รายรับ-รายจ่าย ในครอบครัวของตนเองสามารถรักษาระดับการใช้จ่ายของตน ไม่ให้เป็นหนี้และรู้จักตั้งศักยภาพในตัวเองในเรื่องของปัจจัยสี่ได้ในระดับหนึ่ง

การพัฒนาตนเองให้สามารถ "อยู่ได้อย่างพอเพียง" คือ ดำเนินชีวิตโดยยึด หลักทางสายกลางให้อยู่ได้อย่างสมดุล คือ มีความสุขที่แท้ ไม่ให้รู้สึกขาดแคลนจนต้องเบียดเบียนตนเองหรือดำเนินชีวิตอย่างเกินพอดีจนต้องเบียดเบียนผู้อื่น หรือเบียดเบียนสิ่งแวดล้อม โดย ยึดหลัก พออยู่ พอกิน พอใช้ ยึดความประหยัด ตัดทอนค่าใช้จ่าย ลดความฟุ่มเฟือยในการดำรงชีพ ยึดถือการประกอบอาชีพด้วยความถูกต้องและสุจริต ละเลิกการแก่งแย่งผลประโยชน์ และแข่งขันในการค้าขาย มุ่งเน้นหาข้าวหาปลา ก่อนมุ่งเน้นหาเงินหาทอง ทำมาหากินก่อนทำมาค้าขาย ภูมิปัญญาชาวบ้านและที่ดินทำกิน คือ ทุนทางสังคม ตั้งสติที่มั่นคง ร่างกายที่แข็งแรง ปัญญาที่เฉียบแหลม นำความรู้ ความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง เพื่อปรับวิถีชีวิตสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน 1. เพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย 2. ฉลาดซื้อ ฉลาดใช้ ลิสต์รายการของที่ต้องซื้อ และเลือกซื้อสินค้าที่คุ้มค่าและมีประโยชน์ 3. จัดบัญชีรายรับรายจ่ายอย่างสม่ำเสมอและ 4. มีเป้าหมายในการออม จากนั้นจึงกำหนดรายจ่ายในแต่ละวัน แล้วจึงประหยัดรายจ่ายด้วยการจ่ายน้อยกว่าหรือเท่ากับเป้าหมายที่กำหนดไว้

ในส่วนของหลักพร้าวมรดกหรือธรรมสำหรับพร้าวมรดกเป็นหลักหลักธรรมที่ส่งเสริมการดำรงชีวิตสังคมได้อย่างมีความสุขมี 4 ประการคือ 1) สัจจะความซื่อสัตย์ต่อกัน 2) ทมะการฝึกฝน 3) ขันติความอดทนอดกลั้น และ 4) จาคะการเสียสละมีน้ำใจในการแบ่งปันหลักพร้าวมรดก 4 ประการนี้คือ เครื่องมือสำคัญที่จะใช้ขัดเกลาความต้องการส่วนเกินจำเป็นของผู้คนให้ลดน้อยลงอันจะเป็นรากฐานสำคัญของระบบเศรษฐกิจแบบพอเพียง ในหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาหลักพร้าวมรดกหลายหลักธรรมที่พระพุทธองค์ทรงสอนให้ชาวพุทธรู้จักการเสียสละ เพื่อความสงบสุขของตนเองสังคมครอบครัวและประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งหลักธรรมเหล่านั้น ได้แก่ พร้าวมรดกพร้าวมรดกคือบุคคลผู้ครองเรือนเป็นผู้มีเหย้ามีเรือนมีครอบครัวซึ่งประกอบด้วยบุตรภรรยาสามีบิดามารดาและบริวารเครือญาติเป็นต้นเรียกอีกอย่างว่า “คฤหัสถ์” ผู้ครองเรือนจำเป็นต้องมีคุณธรรมประจำใจ เพื่อใช้ประพฤติปฏิบัติกำจัดความเสื่อมเสีย เพื่อสร้างครอบครัวให้เป็นปึกแผ่นมั่นคงเป็นผืนเป็นผา มีความสุขตามวิสัยของชาวบ้านทั่วไป จึงต้องรู้จักปรับปรุงตัวเองให้ก้าวหน้าเพิ่มขึ้นจากการรักษาศีลและการปฏิบัติตามหลักทฤษฎีธรรมมีกตลประโยชน์ โดยยึดถือปฏิบัติตามหลัก “พร้าวมรดก” คือ มีคุณธรรมสำหรับการครองเรือนหรือธรรมเป็นหลักครองชีวิตของชาวบ้านพร้าวมรดก 4 ประการคือ **สัจจะ** ความซื่อสัตย์จริงใจต่อกันเป็นหลักสำคัญที่จะให้เกิดความไว้วางใจและไมตรีจิตสนิทต่อกัน **ทมะ** การรู้จักบังคับควบคุมอารมณ์ข่มใจระงับความรู้สึกต่อเหตุบกพร่องของกัน และกันรู้จักฝึกฝนปรับปรุงตนแก้ไขข้อบกพร่องปรับนิสัยและอหิชาภัยให้กลมกลืนประสานเข้าหากันได้ **ขันติ** ความอดทนอดกลั้นต่อความหนักและความร้ายแรงทั้งหลาย และ **จาคะ** ความเสียสละความเผื่อแผ่แบ่งปันตลอดถึงความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อต่อกัน

ในขณะที่เดียวกันพร้าวมรดก 4 และยังคงตรงตามวัตถุประสงค์ในส่วนของ มาตรา 8 คณะลูกเสือแห่งชาติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาลูกเสือทั้งทางกาย สติปัญญา จิตใจและศีลธรรม ให้เป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบและช่วยสร้างสรรค์สังคมให้เกิดความสามัคคี และมีความเจริญก้าวหน้า ทั้งนี้เพื่อความสงบสุขและความมั่นคงของประเทศชาติตามแนวทางดังต่อไปนี้

สัจจะ มีความจริงใจต่อตนเองที่จะรักษาสัจจะที่ให้ไว้กับตน ซึ่งตรงกับวัตถุประสงค์ของลูกเสือในข้อที่ 2 ให้ซื่อสัตย์สุจริตมีระเบียบวินัยและเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

ทมะ การรู้จักข่มใจตนเองที่จะปฏิบัติตามสัจจะที่กำหนด ซึ่งตรงกับวัตถุประสงค์ของลูกเสือในข้อที่ 4 ให้รู้จักทำการฝีมือ และฝึกฝนให้ทำกิจการต่างๆ ตามความเหมาะสม

ขันติ มีความอดทนอดกลั้นที่จะปฏิบัติตามสัจจะนั้นให้สำเร็จลุล่วงข้อที่ 1 ให้มีนิสัยในการสังเกต จดจำ เชื่อฟัง และพึ่งตนเอง

จาก การสละความชั่วความทุจริตตามสัจจะนั้นๆ ซึ่งตรงกับวัตถุประสงค์ของลูกเสือในข้อที่ 3 ให้รู้จักบำเพ็ญตนเพื่อสาธารณประโยชน์และ ข้อที่ 5 ให้รู้จักรักษาและส่งเสริมจารีตประเพณี วัฒนธรรมและความมั่นคงของประเทศไทย

รูปแบบบูรณาการฆราวาสธรรม

การพัฒนาแบบบูรณาการการจัดกิจกรรมแบบบูรณาการหลักฆราวาสธรรมกับกระบวนการอบรมลูกเสือ-เนตรนารีสามัญของนักเรียนชั้นประถมศึกษาในค่ายจังหวัดปราจีนบุรีทำให้เกิดประสิทธิผลในการพัฒนาความสามารถด้านฆราวาสธรรมตามหลักพระพุทธศาสนาแบบกิจกรรมที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วยกิจกรรมที่หลากหลายและมีคุณภาพพบว่ารูปแบบกิจกรรมที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วยกิจกรรมย่อย 24 กิจกรรมเริ่มตั้งแต่กิจกรรมปฐมนิเทศคำปฏิญาณและกฎของลูกเสือการฝึกระเบียบแถวการช่วยเหลือผู้อื่น

หลักฆราวาสธรรม 4 การรู้จักดูแลตนเองการเดินทางไปยังสถานที่ต่างๆ ทักษะในทางวิชาลูกเสือและการเข้าค่ายพักแรมและผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ได้คำดัชนีความสอดคล้องเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้มีประเด็นนำอภิปรายดังนี้

ปัจจัยนำเข้าที่ 1 เริ่มตั้งแต่พื้นฐานการจัดกิจกรรมลูกเสือ (Fundamental Principle of Scouting) ในการจัดกิจกรรมเน้นวัตถุประสงค์หลักการและวิธีการ ซึ่งนำไปสู่ผลลัพธ์ในด้านการจัดกิจกรรมนั้นเน้นการบูรณาการเพื่อช่วยให้เยาวชนซึ่งเป็นลูกเสือ 1) มีคุณธรรมคุณลักษณะตามคำปฏิญาณและกฎลูกเสือ 2) มีความสามารถที่จะพึ่งและพัฒนาตนเองและช่วยเหลือผู้อื่นและ 3) มีความสามารถเฉพาะตัวตามความถนัดและความสนใจ

ปัจจัยนำเข้าที่ 2 ผู้บังคับบัญชาลูกเสือจะต้องเคร่งครัดในการปฏิบัติตามกฎของลูกเสือเป็นพิเศษเพื่อบำเพ็ญตนให้เป็นตัวอย่างที่ดีแก่ลูกเสือแบ่งได้เป็น 2 อย่างคือ 1) สาธิตให้ดูหรือทำให้ดู 2) ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง

พระพุทธองค์ทรงเป็นผู้ที่ปฏิบัติพระองค์ให้เป็นแบบอย่างที่ดีกระบวนการนำไปสู่ผลลัพธ์นั้นคือการจัดกิจกรรมแบบบูรณาการหลักฆราวาสธรรมกับกระบวนการอบรมลูกเสือ-เนตรนารี ผลการใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมแบบบูรณาการที่เกิดกับลูกเสือ-เนตรนารีสามัญของนักเรียนชั้นประถมศึกษาในอำเภอแม่ทาจังหวัดลำพูนจากสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2 รูปแบบการจัดกิจกรรมที่พัฒนาขึ้นส่งผลต่อการปฏิบัติเรื่องฆราวาสธรรมในระยะก่อนการอบรมกับหลังการอบรมแตกต่างกันจากการวิจัยพบว่ารูปแบบการจัดกิจกรรมที่พัฒนาขึ้นส่งผลให้คะแนนการปฏิบัติเรื่องฆราวาสธรรมในระยะก่อนการอบรมกับหลังการอบรมแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

การอบรมลูกเสือ-เนตรนารีสามัญเป็นกิจกรรมที่ให้ความรู้เสริมสร้างเจตคติที่ดีและเพิ่มทักษะในการดำรงชีวิตให้กับลูกเสือ-เนตรนารี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของกรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ ที่ว่าการฝึกอบรมตามวิธีการของลูกเสือนั้นจะพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เป็นพลเมืองดีของชาติในอนาคต

การพัฒนาดังกล่าวนั้นอาจจำแนกเป็นหัวข้อใหญ่ได้ 8 ประการ ดังต่อไปนี้

- 1) จิตใจ
- 2) ความสมบูรณ์ของร่างกาย
- 3) ลักษณะนิสัย
- 4) ความสามารถในการสร้างสรรค์
- 5) ความสัมพันธ์กับผู้อื่น
- 6) ความพร้อมและความสามารถในการให้บริการแก่ผู้อื่น
- 7) ทักษะเกี่ยวกับงานบ้านและ
- 8) การเพลิดเพลินกับชีวิตกลางแจ้ง

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เป็นกิจกรรมที่จัดเป็นกระบวนการด้วยรูปแบบวิธีการที่หลากหลายให้ได้รับประสบการณ์จากการปฏิบัติจริง มีความหมายและมีคุณค่าในการพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านร่างกายจิตใจ สติปัญญาอารมณ์

และสังคม มุ่งเสริมเจตคติคุณค่าชีวิตปลูกฝังคุณธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักและเข้าใจตนเอง สร้างจิตสำนึกในธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมปรับตัวและปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมประเทศชาติ และสามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุขต่อไป

ดังจะเห็นได้ว่ารูปแบบกิจกรรมที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วยกิจกรรมที่พัฒนาทั้ง 4 ด้านคือ

- 1) กิจกรรมที่พัฒนาด้านร่างกาย
- 2) กิจกรรมที่พัฒนาด้านสติปัญญา
- 3) กิจกรรมที่พัฒนาด้านสังคมและ

4) กิจกรรมที่พัฒนาด้านจิตใจรวมถึงกิจกรรมที่พัฒนาทั้ง 4 ด้านไปพร้อมๆกันซึ่งส่งผลให้ลูกเสือ-เนตรนารี เกิดการพัฒนาพฤติกรรมโดยรวมโดยเฉพาะด้านสัจจะ ทมะ ขันติ จาคะ รวมทั้งระยะเวลาการอบรมค่อนข้างมากมีการเรียนรู้และปฏิบัติไปพร้อมๆกันและค่อยๆปลูกฝังเจตคติที่ดี โดยสอดแทรกกิจกรรมเกี่ยวกับฆราวาสธรรมทุกกิจกรรมในการดำเนินการอบรมรวมถึงได้เห็นแบบอย่างที่ดีจากผู้ฝึก จึงทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านฆราวาสธรรมก่อนการอบรมกับหลังการอบรมแตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การบูรณาการหลักธรรมในการส่งเสริมความเข้มแข็งด้านจิตใจสำหรับลูกเสือ-เนตรนารี
2. การพัฒนารูปแบบกิจกรรมเพื่อส่งเสริมด้านความซื่อสัตย์สำหรับลูกเสือ-เนตรนารี
3. ปัจจัยที่ทำให้การดำเนินกิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารีที่ประสบความสำเร็จและล้มเหลว
4. การพัฒนาเครื่องมือในการประเมินผลลูกเสือ ด้านร่างกายสติปัญญาสังคมและจิตใจ
5. การเปรียบเทียบการอบรมลูกเสือ-เนตรนารีของไทยและต่างประเทศ

เอกสารอ้างอิง

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

มหามกุฏราชวิทยาลัย. (2525). พระไตรปิฎกและอรรถกถาแปล. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย.

สมหมาย วงศ์วิทยากุล. (2544, กรกฎาคม). กระบวนการลูกเสือกับคุณธรรมและจริยธรรม. วิทยากร, 10.

Engle, et al. (1999). Working Memory, Short-Term Memory, and General Fluid Intelligence :

A Latent-Variable Approach. *The Journal of Experimental Psychology*, 128 (3), 309-331.